

riti, in v toliki meri, da ga lahko premaga s svojo močjo, videli boste, da ima veselje do dela, in to je veliko več vredno, kakor še toliko naj lepših izdelovanj, katere bi izveršil. Lepo je, če otrok dobi veselje do šole, pa je to tudi potrebno, ako hoče imeti pravo korist od šole za življenje. Da pa pridemo do tje, je potrebno, da šola od otrok tirja le toliko, kolikor dopuščajo druge okolnosti, v katerih živi otrok.

## O spisji.

(Dalje in konec.)

Sklad s potrebnimi vezmi in z izpeljavo.

### G o z d.

V gozdu raste veliko dreves, visocih in nizkih, starih in mladih. Gozd, v katerem so samo visoka drevesa, je zaraščen gozd, kjer so pa nizka drevesa in germovje, zove se nizko lesovje ali hosta. Drevesom, ktera imajo listje, pravimo listovci; tistim drevesom pa, ki imajo igle, pravimo, šilovje. Hrasti so naj močnejši in starejši, bukve in jelke pa naj visokejši med gozdnim drevjem. Razun dreves nahaja se tudi v gozdu še raznotero germovje z jagodami, s kopinjem in z lešniki. Tudi taka drevesa so še tû pa tam v gozdu, kakoršnih ni na travnikih, na polji in po vertih. — V gozdu živé jeleni, serne, zajci in lesice. V votlinah dreves stanujeta jež in dihur, po vejah pa si veverice narejajo gnezda. V gozdu živi tudi veliko ptičev, kakor: kosi, drozgi, senice, tašice i. t. d. Okoli dreves letajo pisani metulji, po mahu in po listih pa je hroščev in družih žuželk vse polno. —

V gozd pridejo tudi lovci s lovskimi psi; tû vidimo tudi ogljarje s svojimi kopačami, ter slišimo drevarje in voznike, ki les sekajo in iz gozda izvažajo.

Gozd je naš prijatelj in dobrotnik. Daje nam hladno senco v vročih poletnih dneh; pa tudi divjačine za hrano, lesa za kurjavo in razno pripravo mizarjem, tesarjem, kolarjem, mostnic in jadernikov za ladije i. t. d. Tla, ktera pokriva suho listje, mah in igle, moči in napaja potok, kateri je po leti majhen ali še celo suh, in se pretaka in vije po stezah, kolo-vozi in cestah. Gozdi dostikrat segajo po veliko milj daleč po ravninah, ter segajo skozi doline in pokrivajo hribe in tudi goré. —

Prestopimo tedaj k drugemu učenju, kjer se namreč naloga z učen- ci vsestransko ustmeno obdeluje, ter jo potem učenci sami izveršujejo. Zato si izberemo „goro“, ter si mislimo, da smó na gori blizo našega stanovališča.

Pri pripravljalnem ustnem obdelovanji naj učitelj pred vsem ne prezira glavne misli, ter naj vse pogovarjanje na glavno misel vodi in

napeljuje, n. pr. tako-le: Gora ali hrib I. je od našega stanovanjšča proti zahodu ali večeru, zato vidimo sonce vsaki dan za njo zahajati; je kopicasta; leva stran ali versta je krajša, in se kaže in končeva v sternem nagibu ali obrobeku z dolino, desna se pa polagoma znižuje v planino. Desna stran je vsa gola, in je, tū pa tam, skalnata. — Skoraj na verhu, proti levi strani vidijo se še razvaline starega grada. — Od tukaj vidi se pot, ki pelje po ovinkih, ter se zgubi v gozdu. — Vidi se tudi, tū pa sim, obdelano polje. — V podnožji gore stojé velike lipe in jeseni v posameznih skupinjah. — Na eni strani vidijo se velike njive, skozi ktere teče potok, na drugi strani se pa tla navkreber vzdigujejo, tū so razni verti in v sredi gozdnarjeva hiša. — Razgled z gore je veličasten, vidi se daleč v dolino, kjer so rodovitna polja, lepe vasi, ravne ceste in bliščeči potoki in reke. Ta stran vidimo farno cerkev, ki se naslanja na mali hribec, za katerim se vzdiguje več verst visokih hribov, ki nam razgled zapirajo.

To bi bila tedaj poglavitna tvarina za vse to delo. Prej, kakor bi se mogla rabiti, more se še lepo obdelati in prav vverstiti. Pervo se zgodi, ako se vse to vsestransko dobro ustmeno obdela, drugo pa, ako se posebno povdarja 1) lega gore, 2) podoba gore na desno in levo, 3) deli gore; verh, sreda in podnožje, 4) razgled proti zahodu in vshodu.

### G o r a.

Gora I. (ktera je toliko in toliko čevljev ali metrov nad morjem) je od nas proti zahodu ali večeru tako, da vidimo sonce skoraj celo leto za njo zahajati.

Podobna je kopici z omuljenim verhom in nepravimi stranmi. Proti levi strani ima sterma dolino, kakor tudi proti desni, ter počasi postaja planina in nazadnje gozd. Proti poldnevni strani vidijo se goli prostori, ktero pokriva skalnato groblje; na desni strani so pa deli vkupnega hostnega gozda.

Blizo verha, proti levi strani molé na kvišku razvaline starega grada. Tū se razloči sterma steza, ktera se vije med drevjem in grobljem. Vidi se tudi tje pa sim obdelano polje. V podnožji gore vzdigujejo se lepi in visoki jeseni, razdeljeni v posamezne skupine. Nižje so travniki, nad kterimi se na desno vzdiguje lepo holmje, in iz srede tega holmja se vidi v sredi pridno obdelanih vertov prijazna gozdnarjeva hiša.

Razgled z gore obrača nam pogled proti zahodu čez veliko, rodovitno in dovolj mokro ravan, kjer vidimo lepo žitno polje, vasi, ceste in bliščeče ovinke potokov in rek. Ta stran je naše stanovanjšče, ktero je nekaj v dolini, nekaj pa počez v bregu. Cerkev vidi se čez vsa druga poslopja, za cerkvijo pa se vzdigujete dve razno vpodobljeni višavi. Za tema pa je visoko gorovje, ktero nam razgled zakriva.

Pri vajah te verste naj učitelj nikar ne dovoljuje, da bi si učenci kaj zapisovali, kar prav radi storé, da se tako truda rešijo ali si delo polajšajo, ampak naj sami poiščejo pripravne oblike za to ali uno misel. Zato je bolje, razlagati vse bolj na široko; kar pa ne razumejo, naj se pa pojasnuje in večkrat ponavlja. Toda pri ponavljanji je potrebno, da se že znane oblike spreminjajo in se tako silijo, namesto na besede in njih spremembo, paziti na samo stvar, in si to prisvojiti. Skušnja mi poterjuje, da vaje te verste učitelju in učencem, kateri so navadno jako revni in okorni v besedah in govorjenji, prizadevajo veliko truda in sitnosti. Toda dobra volja in vztrajnost vse premaga, in ako se še pedagoško pravilo, „napreduj od lahkega do težjega“ ne prezira, ter se z manjšimi in ložjimi nalogami pečamo toliko časa, da morejo o tem kaj spretnega izvršiti, moremo brez straha k težavnim nalogam prestopiti. Samo ob sebi se razume, da se navedeni izgled daje bolj skušenim učencem v višjem oddelku, od mlajših v nižjih oddelkih bode modri učitelj tudi manj zahteval.

Za tim pridejo take naloge, pri katerih učitelj učencem pové le naslov za nalogo, daljno izdelovanje pa učencem prepušča. To se bode marsikomu zdelo znabiti težavno, težavno pa je le takrat, kadar izbere učitelj tako gradivo, ktero učenci ne poznajo, ali je pa za nje pretežko in zahteva opširnega izdelovanja.

(Konec sl.)

## Peter Hitzinger

(Znojemski, Podlipski)

v

### slovstvu slovenskem.

#### VI.

Divjost je minila, kliče vse, divjost l. 1848, in nastopila je vlada razumnosti. Podlipski in z njim razumni Slovenci so se nadejali, da mirno zmago doseže Slovenija. Svét si, da se to zgoditi more le po poti pravice, in da resnico vso hrani nam le prava cerkev Kristusova; zapoje rojakom svojim, naj se luči posvetnih modrijanov nikar ne dajo motiti, v cerkvenem listu po njegovem naslednjem imenu:

#### Zgodnja Danica.

»Luč naša, ta vse bode razjasnila!«  
To vpijejo neverni modrijani;  
Po njih pa vsi le v noč bi bili djani,  
Ne manjši, kakor je v Egiptu bila.

Popolni dan pa vonder gor le sije,  
Kjer Bog se v vsi svetlobi nam odkrije,  
»Tu ko v megli spoznam«, apostelj pravi.

Nespametni tajé, od kod svetila  
Je prava luč v temi sveta neznani;  
Katolska cerkev le resnico hrani,  
Je ona jo od Kristusa dobila!

Luč cerkve je ko tega dne danica,  
Na večni dan pripravlja nje resnica:  
In to v razgled Danica zgodnja stavi.